

Če laje vsak četrtek in velja s poštno vredn. v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto S2 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnitvo Slov. Gospodarstva v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v opreji. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večerinske oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije za poštne proste.

Cekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurb. št. 113.

3 številka.

MARIBOR, dne 21. januarja 1926

60 letnik.

Katoličani in politika.

(Narodni poslanec dr. Jos. Hohnjec).

Stranke so produkt demokratične države. Dokler je država bila absolutistična, ni bilo strank, ker podaniki niso imeli besede pri državni upravi in politiki. Z ostvarjenjem demokratične ideje je bil ljudstvu zasiguran vpliv na državno življenje. Pri tem so se kmalu med poedinci pojavila nasprotstva v mišljenju in hotenju z ozirom na državo. Iz teh nasprotstev so se razvili boji, ki so dovedli do sestavljanja skupin. Take skupine so stranke.

Stranke so politične tvorbe, ne pa konfesionalne (verske), če tudi so njihovi pristaši zavestni in vestni člani kakšne verske konfesije. Kot političnim organizacijam jim pristojna popolna svoboda kretanja in dejanja. To je priznal kardinal Jacobini, ko je po naročilu papeža Leona XIII. leta 1887 pisal nunciju v Münchenu: »Centru (katoliški stranki v Nemčiji) kot politični stranki se je vedno puščala popolna svoboda delovanja in v tej svoji lastnosti ne more direktno reprezentirati interesov Cerkve.« Kako pa je z odvisnostjo od cerkvene nauka?

Na to vprašanje je treba odgovoriti z ugotovitvijo, da je politika uporaba in izvrševanje svetovnega nazora. Vsemu, kar ljudje delajo ali opuščajo, zavestno ali nezavestno stoje v ozadju filozofske svetovnonazorne misli (o vzroku in postanku sveta, o namenu sveta in vsega, kar je na svetu). To velja zlasti o političnem udjestvovanju.

Liberalizem raznih nians (razlik) je vzniknil iz tal Rousseaujevega naturalizma (poboževanja narave) in Kantovega racionalizma (umstva brez vsega, kar je nadčutno) ter si je prisvojil idejo nemškega filozofa Hegela o nacionalistični državi sile, ki je ustvariteljica vsega prava. Socialna demokracija ima dve korenini: idealistični razvojni nauk Hegela in Feuerbachov materializem, ki hoče vse duševno izvesti iz stvari, ter izvaja vso politiko iz gospodarstva.

Zavesten katoličan mora takšne filozofske nauke odkloniti in zato mora z njimi zavreči vse politične stranke, ki idejno temeljijo na njih. Njegova politika mora biti takšna, kakor mora biti sam: katoliška. Katolicizem pa je nauk, je vera, je udejstvovanje volje, ki se tiče celega človeka, ki razsvetljuje njegovega duha, vodi in krepi njegovo voljo ter preinja vse njegovo mišljenje, hotenje, delovanje, življenje.

Ni torej druge katoliške politike, nego je ona, ki hoče, kakor je izraženo v programu nemškega centra leta 1921, »načela krščanstva uresničiti v državi in družbi, v gospodarstvu in kulturi.«

Katoliška Cerkva je učiteljica poedincev in narodov, vladarjev in vladanih. Ona zavzema stališče k vsem vprašanjem, ki gibljejo svet in človeštvo. Izdala je programatične izjave o razmerju državljanov do države, države do Cerkve in šole.

Izdala je določna pojasnila in navodila o temeljnih vprašanih socialne politike, o kapitalu, o delu, o lastnini. Ona tolmači pravila za odnose med narodi, nastopa zoper vojno, propoveda mir in sporazum. Če zberemo te nauke o državi, o kulturni, socialni in gospodarski politiki, rezultira iz njih politični program.

Mi katoliki imamo jasno in solidno državno in pravno filozofijo, ki jo črpamo iz naravnih in nadnaravnih spoznavnih virov in ki jo sprejemamo iz knjig in spisov krščanskih veleumov, kakor sv. Avguščina, sv. Tomaža Akvinskega in drugih krščanskih pisateljev tekom stoletij. Nad vsemi se dvigajo kakor svetle zvezde vodnice okrožnice rimskih papežev, med njimi zlasti ženalnega Leona XIII., kateri so vsa važnejša vprašanja političnega življenja, notranje in zunanje politike postavili v svetlobo krščanske moralke (navoslovja) ter jih ocenili ob idealih krščanstva.

Kompetentnost rimskega papeža kot vrhovnega učitelja in pastirja za takšne avtoritativne določbe je izven vsakega dvoma, in sicer: 1. radi dogmatično-moralne zveze med politiko, religijo in moralo; 2. radi zveze pedinih vprašanj notranje politike s položajem Cerkve in njene svobode, s svobodo vere in z obstojem krščanske moralke v javnem življenju. V teh okrožnicah so večno veljavne resnice, pa tudi začasno veljavna navodila: prve sprejeti, je dolžnost vere, drugim se pokoriti, dolžnost pokorščine.

Liberalci, ki se zbirajo in grupirajo po raznih strankah z različnimi imeni, odklanjajo krščanska načela, kojih vrhovni tolmač je rimski papež, ter se protivijo njihovem razširjenju na javno in politično življenje. Njihovo stališče je, da božja zapoved velja samo za zasebno življenje, ne pa tudi za politično delovanje, da javne vlasti smejo izdati zakone brez ozira na božje zapovedi.

To liberalno stališče je že zavrnil eden izmed najbolj slovečih francoskih narodnogospodarskih pisateljev staroliberalne šole, Anatole Leroy-Beaulieu, s temi besedami, ki jih je zapisal po izdaju Leonove delavske okrožnice leta 1891: »V kaj se danes meša papež? In kaj se socialno vprašanje tiče Cerkve in duhovščine? Liberalizem si je domišljal, da bo Cerkve izključil iz svetnih stvari. Liberalizem, ki je zatreljal, da varuje versko svobodo, je skrbel ter se trudil, da bi duhovnike zaprl v zakristijo. Nekateri so mislili, da s tem služijo veri. Vera bi se kompromitirala, ako bi stopila iz svoje dvojne domene (posesti): iz cerkvene

ladje in iz svetišča vesti. Zapreti jo noter ter za njo zatoriti cerkvena vrata: to je pomenjalo, vrniti jo njene, mu poklicu. Toda nel Bila je znotaj! Smatrali smo za lahko, ločiti časovno in duhovno! V resnici pa se iz njih ne dasta napraviti dve izoliranicelici.«

Točna beseda. Noben človek ne more svoje duše pretvoriti v dve izolirani celici: eno za zasebno življenje, in ta bi bila verna, drugo za politično življenje, in ta bi bila neverna ali vsaj versko brezbrizna. To je nemogoče in nedopustno, ker je to negacija (zanikanje) katolicizma in tega, kar tvori njegovo bistvo, kakor smozgoraj razložili.

Z vso odločnostjo pa se tudi morajo vsi katoličani, med njimi zlasti duhovniki, obrniti proti sebičnemu stremljenju raznolikih protiverskih ali versko brezbriznih elementov, ki hočejo zagovarjanje kršč. načela za življenje na svetu in organizacijo njihovega zastopstva spraviti v izolirano celico s strašilnim napisom: klerikalizem.

O tem strašilu in o tistih, ki njemu podlegajo, se je papež Pij X. v svojem govoru v svečanem konzistoriju 27. maja 1914 izrazil takole: »Če najdete takšne, ki se hvalijo s svojo vero in s svojo vdanostjo papežu ter hočejo biti katoličani, toda smatrajo za največjo sramoto (massimo insulto), ako se jih imenuje klerikalce, povejti jim svečano: vdani sinovi papeža so tisti, ki poslušajo njegove besede ter se mu v vsem pokorijo, ne pa oni, ki izmišljajo sredstva, da bi njegova navodila prevarili.«

Zato vsi katoličani skupaj! Za vas je prostor samo v tisti stranki, koja ima v svojem programu neokrnjena krščanska načela in koja tudi po svojem delovanju daje jamstvo, da krščanstvo ne bo ostalo prazna fraza, s katero se krijejo drugi interesi.

Naša Ljudska stranka tudi popolnoma odgovarja demokratičnemu duhu časa, ker vsled svojega organiziranega pojmovanja države kot sestave in zveze avtonomnih skupin hoče demokracijo realizirati v njenem pravem in popolnem pomenu: kot samoodločbo, samoupravo in samovlado ljudstva.

Navodila za volitve v Delavsko zbornico.

Prihodnje dni dobi vsak volilec, delavec ali delavka, v roke kuverto z napisom: »Glavnemu volilnemu odboru Delavske zbornice za Slovenijo.« Na kuverto je prilepljen

Clayton posebno je bil čimdalje bolj redek v besedah.

Nepričakovani obisk Trzanov se mu je zdel sumljiv. Po kaj je prišel? — Kdo mu je dal naslov? —

Ni še pozabil, kako navdušena je bila Ine za »neznanega belega junaka«, ki jo je rešil iz rok črncev, in kako sta se zaradi njega prvič v življenju sprla. Slutil je v Trzanu novega, nevarnega tekmeča in ljubosumnosti se mu je vzbujala.

Ini tudi ni bilo posebno prijetno.

Nista še bila gotova s Trzanom, to je dobro čutila, in da bo še enkrat poprašal — Vedela je pa tudi, da je Trzan človek, ki ne razume šale in se ne da odpraviti s prijaznimi, praznimi besedami. Zahteval bo odločen, jasen odgovor.

Nekaj kakor strah pred Trzanom ji je vstajal v duši. Neprestano je mislila na prizor s Canlerjem.

Kako kratko in gladko je znal ta silni človek opraviti z ljudmi, ki so mu bili napoti! — In kako je imel v oblasti vso družbo! — Nepremagljiva sila je izhajala od njega —

Strašen človek je bil! Zares, bala se ga je —

Mučni položaj je opazil celo Trzan, četudi ni bil v njen družbi. Zato je koj pograbil prvo priliko, da se odstrani.

Gospod Filander se je namreč sredi pogovora hipoma udaril po čelu in vzkliknil:

»Saj pravim! Da sem mogel tako čisto pozabiti na gospoda profesorja! Kje neki tiči? Gotovo je v svoji raztresenosti šel kdove kam in se iskali ga bomo. Saj pravim, take skrbi mi dela! —

»Pa res! Kje je oče?« se je vznemirila tudi Ine. »Gospod Filander, stopite krog oglov pa pogledajte za njim! Saj ste mi obljubili, da bodete pazili nanj! Siromak! — Tako razmišljen je!«

LISTER.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angielski spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

»Ljubi otroci! K temu, kar sem pravkar povedal, moram dodati še par besed. Slučaj Trzan, ki ga imamo tu pred seboj, je vsekakor zelo zanimiv pojav v zgodovini človeškega rodu, čeprav ni čisto osamljen. Moža sem si jako natančno gledal in reči moram, da je zelo redek, pa zato tembolj posrečen primer za resničnost mojih trditev o zgodovinskem razvoju človeštva. Pritlikavci na primer v osrednji Afriki —«

»Ampak oče, oče —! Saj nismo na vseučilišču! — Zahvalite se rajši gospodu Trzanu! Zaklad vam je prišel!«

»Tiho tiho, dete! Ne vtikaj se v zadeve, ki jih ne razumeš! — Stvar je prezanimiva, da je ne bi natančneje preiskali. Kakor sem že dejal, pritlikavci —«

»Gospod profesor«, ga je prekinil Clayton, »ali bi ne bilo bolje, da bi poslušali vaše lepo in učeno pripovedovanje gori v sobi? Tam vsaj lahko zložno sedemo. Čemu bi stali tukaj pod milim nebom! Gospod Trzan, prosim lepo!«

Ina in Clayton sta vzela Trzana v sredino ter ga v živahnem pogovoru odpeljala v hišo, Barba je odhitela v kuhinjo, kjer je kmalu vrelo in cvrčalo na moč, profesor Porter pa je še v zadnjem trenutku ujel za gumb gospoda Filandra, ki bi jo bil tudi najrajši pobrisal za »značilnim pojavom v zgodovini človeškega rodu«, ter dejal:

»Kakor sem rekel, gospod Filander! Pritlikavci v osrednji Afriki —«

»Dovolite, gospod profesor, da vam skromno ugovarjam! Kakor ste pač sami videli, z očali in brez njih, je mož vse drugo ko pritlikavec. Pravi orjak je! Pa še kako imeniten gos —«

»Bežite bežite, gospod Filander! To ni nič nenavadnega v zgodovini človeškega rodu. Saj ste sami brali onidan v znameniti razpravi o srednjeafriških pritlikavcih, ki —«

»Saj res!« je vzkliknil gospod Filander in poželjivo gledal gori k oknom, odkoder so prihajali veseli glasovi. »Dovolite, gospod profesor! Koj grem po knjigo. Dovolite! —«

»Gospod Filander«, je dejal profesor Porter s podarkom ter vlekel za gumb ubežnega tajnika, »gospod Filander! Tista knjiga je brez dvoma zelo zanimiva. Ima pa tudi pogrške, ki —. Gospod Filander —! Gospod Filander! —«

Pa gospod Filander je z enim samim velikim skokom planil proti hiši, žrtvoval za svojo svobodo suknjin gumb, ki je ostal profesorju Porterju med prsti, ter izginil v veži.

»Jako značilno —! Zelo značilno!« je mrmral učeni gospod, gledal gumb, ga vtaknil v žep, djal roke na hrbet ter s sklonjeno glavo in globoko zamišljen odstopical krog ogla in proti gozdu.

Gospod Filander pa se je lotil Trzana, ga popraševal in se dal pripovedovati ter se čudil, kako je mogel v par mesecih iz gozdnega divjaka pa postati tak izobražen in fin gospod. Tudi Ine in Clayton sta radovedno poslušala in popraševala, posebej ju je še zanimala usoda poročnika Arnola.

Po prvem navdušenju pa je beseda zastala in da ni bilo zgovornega Filandra, bi bila popolnoma zamrla.